

Sygn. akt	III AUa 1007/12
------------------	------------------------

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **10 stycznia 2013 r.**

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

	Przewodniczący:	SSA Mirosław Szwagierczak
	Sędziowie:	SSA Urszula Kocyłowska SSA Roman Skrzypek (spr.)
	Protokolant	st.sekr.sądowy Małgorzata Leniar

po rozpoznaniu w dniu **10 stycznia 2013 r.**

na rozprawie

sprawy z wniosku **W. R.**

z udziałem zainteresowanych (...) **Spółka z o.o. w W. i A. J.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.**

o podleganie ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej

na skutek apelacji wnioskodawcy

od wyroku **Sądu Okręgowego w Rzeszowie**

z dnia **26 czerwca 2012 r.** sygn. akt **IV U 240/12**

oddala apelację

Sygn. akt III AUa 1007/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 19 grudnia 2011r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R., na podstawie art. 83 ust. 1 w zw. z art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 9 ust. 1 i 1a, art. 12 ust. 1 oraz art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie

ubezpieczeń społecznych (t. j. Dz. U. 2009 nr 205 poz. 1585 ze zm.) stwierdził, że W. R., jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu od 30 grudnia 1999r. do 31 grudnia 1999r. i od 1 lipca 2006r. do 30 listopada 2008r.

W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, iż w dniach 30 grudnia 1999 r.

i 31 grudnia 1999 r. wnioskodawca z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej winien dokonać zgłoszenia do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych, gdyż z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika J. P. (...) nie osiągnął wynagrodzenia na poziomie co najmniej wynagrodzenia minimalnego. Odnośnie zaś drugiego wskazanego w decyzji okresu organ rentowy podniósł, że uwzględniając treść decyzji ZUS Oddział w R. stwierdzającej, że W. R. nie podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywania umowy o pracę nakładczą na rzecz płatnika A. J. od 1 lipca 2006 r. do 30 listopada 2008 r., prowadzenie działalności gospodarczej jest jedynym tytułem rodzącym obowiązek ubezpieczeń i za powyższy okres w/w powinien był dokonać zgłoszenia z tego tytułu oraz naliczyć i uiścić należne składki.

W odwołaniu od powyższej decyzji pełnomocnik wnioskodawcy domagał się jej zmiany i stwierdzenia, że w spornych okresach wnioskodawca podlegał ubezpieczeniu społecznemu z tytułu umowy o pracę nakładczą oraz wnosił o zasądzenie kosztów postępowania.

Zaskarżonej decyzji zarzucił naruszenie:

- art. 58 § 1 kc w zw. z § 3ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z 31 grudnia 1975 r. w sprawie uprawnień pracowniczych osób wykonujących pracę nakładczą, poprzez uznanie, że niewykonanie minimalnej ilości pracy określonej w umowie o pracę nakładczą świadczy o zawarciu umowy w celu obejścia ustawy, a w konsekwencji daje podstawę do stwierdzenia jej nieważności ex tunc;

-§ 3 ust. 1 rozporządzenia w sprawie pracy nakładczej w zw. z art. 22 § 1 kp i uznanie, że samo zobowiązanie nakładcy do wykonywania pracy określonej wartości nie jest wystarczające do zawarcia umowy o pracę nakładczą;

- naruszenie art. 9 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przez uznanie, że osoba spełniająca warunki do objęcia obowiązkowym ubezpieczeniem z dwóch tytułów nie ma prawa wyboru tytułu opłacania składek;

- art. 107 kpa w zw. z art. 123 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez brak dokładnego przytoczenia podstawy prawnej decyzji;

- art. 7 Konstytucji RP, art. 6, art. 8 oraz art. 80 kpa w zw. z art. 123 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i oparcie decyzji na niewłaściwej podstawie prawnej;

- a także art. 65 § 2 kc poprzez niezastosowanie go w sprawie i zaniechanie ustalenia, jaki był zgodny zamiar stron i cel umów o pracę nakładczą.

W uzasadnieniu odwołania wnioskodawca naprowadzał, że Zakład nie zbadał rzeczywistej woli stron w momencie zawarcia umowy i w trakcie jej wykonywania, ani nie zbadał rzeczywistego celu umowy. W sposób dowolny interpretował stan rzeczy, co w rezultacie doprowadziło do przyjęcia przez

organ rentowy rozbieżnego stanu faktycznego z rzeczywistą wolą stron. Wskazywał również, że postępowanie wyjaśniające organu rentowego było iluzoryczne, a wola i zamiar stron umowy o pracę nakładczą oraz cel umowy oceniany został przez ZUS w oparciu o jeden dowód tj. dane o wysokości wymiaru składek z systemu informatycznego Zakładu.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. domagał się jego oddalenia, podtrzymując dotychczasowe stanowisko w sprawie. Podkreślał, że wnioskodawca stara się podważyć ustalenia dokonane w postępowaniach dotyczących prawomocnych decyzji wyłączających W. R. z ubezpieczeń społecznych w systemie osób wykonujących pracę nakładczą.

Zakład wskazał przy tym, że zaskarżona decyzja w zakresie podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej w okresie od 1 lipca 2006r. do 30 listopada 2008r. jest konsekwencją prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 24 czerwca 2004r., sygn. akt XIV U 3067/08. Zaskarżona decyzja jest kontynuacją prowadzonego postępowania w zakresie ustalenia obowiązku ubezpieczeń społecznych wnioskodawcy w stanie faktycznym i prawnym powstałym po uprawomocnieniu się decyzji wyłączających wnioskodawcę z ubezpieczeń osób wykonujących pracę nakładczą.

Wezwani do udziału w sprawie w charakterze strony zainteresowanej płatnik składek A. J. oraz płatnik (...) Sp. z o.o. w W. nie zajęli stanowiska w sprawie.

Wyrokiem z 26 czerwca 2011 r., sygn. IV U 240/12 Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie oddalił odwołanie.

Sąd ustalił, że W. R., prowadzący działalność gospodarczą od kwietnia 1999 r., w okresie od 16 września 1999 r. do 31 grudnia 1999 r. zgłoszony został do ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika (...) J. P. w wymiarze 1/8 etatu. Od 1 października 2004 r. do 31 grudnia 2004 r. zgłoszony został do ubezpieczeń z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia na rzecz płatnika (...) s.c. W dniu 1 czerwca 2007r. zawarł z zainteresowanym (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. umowę o pracę nakładczą na czas określony, na podstawie której miał przygotowywać do wysyłki i wysłać materiały reklamowe na wskazane adresy dostarczone przez zainteresowanego w ilości 257 pakietów miesięcznie. Dochód nie był znaczny niemniej jednak dla odwołującego istotny był każdy uzyskany kontakt. Z tytułu zawartej umowy

o pracę nakładczą wnioskodawca został zgłoszony do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych w okresie od 1 lipca 2006r. do 30 listopada 2008r., natomiast w okresach od 1 stycznia 2000 r. do 29 lutego 2000 r. od 1 września 2000 r. do 31 stycznia 2001 r. od 1 lipca 2001 r. do 31 lipca 2001 r. od 1 stycznia 2005 r. do 30 września 2005 r. i od 1 grudnia 2008 r. wnioskodawca prowadził działalność gospodarczą stanowiącą podstawę obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i zdrowotnego.

Dalej Sąd ustalił, że w dniu 12 listopada 2008 r. ZUS Oddział w W. wydał decyzję stwierdzającą, że W. R. nie podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywania umowy o pracę nakładczą na rzecz (...) Sp. z o.o. od 1.06.2007r.

Odwołanie od powyższej decyzji złożone przez W. R. Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z dnia 24 czerwca 2010 r. oddalił. Z kolei decyzją z 8 sierpnia 2011 r. wydaną przez ZUS Oddział w R. stwierdzono, że w/w nie podlega ubezpieczeniom z tytułu umowy o pracę nakładczą na rzecz A. J.. Decyzja jest prawomocna, nie była skarżona.

Przechodząc do oceny prawnej Sąd stwierdził, że decyzje stwierdzające, że W. R. nie podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę nakładczą z dnia 12 listopada 2008 r. oraz z dnia 8 sierpnia 2011 r., a obejmujące swym czasokresem sporne w sprawie okresy, pozostają prawomocne, a więc stanowisko w nich wyrażone zostało przesądzone.

Decyzja z dnia 19 grudnia 2011 r. stanowi niejako konsekwencję decyzji wydanych uprzednio. Skoro zatem pomimo zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych przez płatnika (...) Sp. z o.o. oraz A. J. stwierdzono brak przesłanek podlegania ubezpieczeniu przez W. R.

z tytułu umów o pracę nakładczą kolejnym tytułem podlegania ubezpieczeniu stała się prowadzona przez odwołującego się działalność gospodarcza.

W podstawie prawnej Sąd powołał art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

W apelacji pełnomocnik wnioskodawcy zarzucił zaskarżonemu wyrokowi naruszenie przepisów prawa materialnego, a to:

- § 3 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 grudnia 1975 r. w sprawie uprawnień pracowniczych osób wykonujących pracę nakładczą w zw. z art. 22

§ 1 k p, poprzez uznanie, że samo zobowiązanie wykonawcy do wykonania pracy określonej wartości nie jest wystarczające do zawarcia ważnej umowy o pracę nakładczą oraz przyjęcie, że niezbędnym warunkiem zaklasyfikowania danego stosunku prawnego jako pracy nakładczej jest zapewnienie wykonawcy przez nakładcę takiej ilości pracy, która umożliwi osiągnięcie przychodu przynajmniej w wysokości 50% najniższego wynagrodzenia;

- art. 58 § 1 i art. 83 § 1 kc w zw. z § 3 ust. 1 rozporządzenia w sprawie pracy nakładczej poprzez zaaprobowanie błędnego stanowiska oddziałów organu rentowego wyrażanego w decyzjach z dnia 12 listopada 2008 r. i z dnia 8 sierpnia 2011 r., zgodnie z którym niewykonanie minimalnej ilości pracy określonej w umowie o pracę nakładczą dowodzi pozorności zawarcia tej umowy lub zawarcia jej w celu obejścia ustawy, a w konsekwencji daje podstawę do stwierdzenia jej nieważności ex tunc;

- art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez uznanie, że osoba spełniająca warunki do objęcia obowiązkowym ubezpieczeniem emerytalnym i rentowym ze wskazanych w tym przepisie tytułów, tj. wykonywania pracy nakładczej (art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r.) oraz prowadzenia działalności pozarolniczej (art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r.), nie ma prawa wyboru, na podstawie którego z tych dwóch tytułów ubezpieczeniowych będzie opłacać składki;

-art. 65 § 2 kc, poprzez jego niezastosowanie w sprawie, polegające na zaniechaniu ustalenia jaki był zgodny zamiar stron i cel umów o pracę nakładczą.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił także naruszenie przepisów postępowania:

- art. 2 i art. 178 ust. 1 ustawy z dnia 2 kwietnia 1997 r. Konstytucja RP w zw.

z art. 231 k.p.c. oraz art. 6, art. 7, art. 8, art. 77 ust. 1 i art. 80 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego w zw. z art. 123 ustawy z dnia 13 października 1998 r. poprzez oparcie rozstrzygnięcia w sprawie cywilnej z zakresu ubezpieczeń społecznych, należącej do kognicji sądów powszechnych, na decyzjach administracyjnych organów rentowych wydanych

z przekroczeniem granicy swobodnej oceny dowodów oraz z naruszeniem zasady prawdy obiektywnej, co doprowadziło do pozostawienia w obrocie prawnym wykreowanego przez organ rentowy domniemania nieważności stosunku prawnego;

- art. 231 i art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak kompleksowego zgromadzenia oraz wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego zebranego w sprawie

i przez to poczynienie błędnych ustaleń faktycznych, a tym samym przyjęcie, że umowy o pracę nakładczą są nieważne;

- art. 328 § 2 k.p.c. poprzez zignorowanie w uzasadnieniu prawnym wyroku zeznań W. R. odnośnie wykonywania pracy w oparciu o umowę nakładczą, którym to zeznaniom, Sąd dał wiarę, a jednocześnie przyjęcie, że stanowisko wyrażone w decyzjach z dnia 12 listopada 2008 r. i z dnia 8 sierpnia 2011 r. „postało przesądzone”, co oznacza, że Sąd dokonał rozstrzygnięcia na podstawie ustaleń wzajemnie się wykluczających, a uzasadnienie wyroku jest wewnętrznie sprzeczne, powodując, że i samo rozstrzygnięcie nie może być uznane za prawidłowe.

Wskazując na powyższe wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i poprzedzającej go decyzji i orzeczenia co do istoty sprawy, ewentualnie przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przy zasądzeniu kosztów procesu za obie instancje.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawcy jest nieuzasadniona i jako taka podlega oddaleniu.

Na wstępie uczynić należy generalną uwagę, że podleganie ubezpieczeniom społecznym wynika ze swobodnie kształtowanego, ale rzeczywistego zatrudnienia, a nie z samego faktu zawarcia stosownej umowy, a dokument

w postaci umowy nie jest niepodważalnym dowodem na to, że osoby podpisujące go, jako strony, faktycznie złożyły niewadliwe oświadczenie woli o treści zapisanej w tym dokumencie (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 21 maja 2010 r., I UK 43/10, Lex 619658).

Jeżeli więc wolą stron (art. 353¹ k.c.) było związanie się umową o pracę nakładczą i osiągnięcie wszystkich skutków związanych z tą czynnością prawną, włącznie ze skutkami w sferze ubezpieczeń społecznych, to wzajemne prawa

i obowiązki stron tej umowy winny zostać ukształtowane oraz wykonywane zgodnie z regulacjami tej umowy dotyczącymi, w szczególności w zakresie rozmiaru wykonywanej pracy i przysługującego wynagrodzenia, określonymi przepisami rozporządzenia RM z dnia 31.12.1975 r. w sprawie uprawnień pracowniczych osób wykonujących pracę nakładczą (Dz. U z 1976, Nr 3, poz.19).

Określenie minimalnej ilości pracy, a tym samym zapewnienie wykonawcy określonego wynagrodzenia jest istotnym elementem umowy o pracę nakładczą. Minimalna ilość pracy powinna być tak ustalona (warunek konstrukcyjny tej umowy), aby jej wykonanie zapewniało uzyskanie co najmniej 50% najniższego wynagrodzenia określonego przez Ministra Pracy i Polityki Socjalnej . Jest to warunek konieczny umowy o pracę nakładczą, a odróżniający ją w sposób zdecydowany od pozostałych umów cywilnoprawnego zatrudnienia. Wykonawca umowy znajduje się więc w sytuacji upodabniającej do statusu prawnego pracownika i z tej przyczyny, iż mając ku temu warunki winien rzeczywiście świadczyć pracę w wymiarze adekwatnym do zagwarantowanych mu w tym kontrakcie warunków pracy i płacy (patrz: wyrok Sądu Najwyższego z 17.04.2009 r. – I UK 318/08 czy też z 9.01.2008 r. – III UK 79/07).

Jak wynika z niewadliwych ustaleń Sądu I instancji wnioskodawca wykonywał pracę na rzecz Spółki (...) oraz A. J. w ilości znacznie poniżej konstruktywnej a minimalnej normy uzyskiwał wynagrodzenie, które w żadnym razie nie można uznać za przychód gwarantujący utrzymanie . A to dlatego , że strony chciały tylko stworzyć wrażenie , iż umowa o pracę nakładczą jest realizowana . W istocie zawarcie tych umów oraz zachowanie obu stron w celu realizacji zobowiązania , jednoznacznie wskazują , że stronom chodziło tu wyłącznie o uzyskanie możliwości wyboru tytułu do obowiązkowego ubezpieczenia społecznego oraz opłacania niższej składki (w stosunku do składki należnej z tytułu prowadzonej przez odwołującego działalności gospodarczej).

Wyżej poczynione uwagi stanowią odpowiedź na szeroko przedstawione w apelacji zarzuty, co do usunięcia z obrotu prawnego wymienionych wyżej umów o pracę nakładczą. W istocie zaś wspomniane decyzje organów rentowych z 8.08.2011r. oraz z 12.11.2008r. stwierdzały wyłączenie wnioskodawcy z ubezpieczeń społecznych w okresie od 1.07.2006r . do 30.11.2008r.

Ostatecznie pełnomocnik wnioskodawcy na rozprawie apelacyjnej postawił tezę, że tytułem do ubezpieczenia odwołującego w spornych okresach są umowy o pracę nakładczą, a nie prowadzona przez wnioskodawcę działalność gospodarcza.

Sąd Apelacyjny nie podzielił tego zapatrywania.

W sprawie bezspornym było , że W. R. od kwietnia 1999r. prowadzi działalność gospodarczą. W okresach szczegółowo wymienionych w wyroku Sądu I instancji, jak również w zaskarżonej decyzji z 19.12.2011r., posiadał zawarte umowy cywilnoprawne o pracę nakładczą. W okresach tych (od 1.07.2006r. do 30 .11.2008r.) został prawomocnie wyłączony z ubezpieczeń społecznych z tytułu umów o pracę nakładczą, a okres od 30.12.1999r. do 31.12.1999r. w zasadzie nie był kwestionowany - tak więc jedynym tytułem rodzącym obowiązek ubezpieczeń społecznych , ostał się tytuł wynikający z obowiązkowych ubezpieczeń społecznych prowadzenia działalności gospodarczej (art. 6 ust.1 pkt 5, art. 12 ust.1 ustawy z 13 X 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych - Dz U z 2009r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.).

Odnosząc się do innych zarzutów, a w szczególności zarzutu obrazy art. 233 § 1 kpc, należy stwierdzić, że zarzut ten nie może polegać jedynie na zaprezentowaniu przez skarżącego stanu faktycznego ustalonego przez niego, na podstawie własnej oceny dowodów (tak m.in. wyroki Sądu Najwyższego z 14.01.2000 r. – I CKN 1169/99 czy też z 10.04.2000 r. – V CKN 17/2000).

Zarzut naruszenia art. 233 § 1 kpc tylko wtedy może być uznany za usprawiedliwiony , gdy skarżący wykaże , że rozumowanie sądu orzekającego jest sprzeczne z regułami logiki lub doświadczenia życiowego – a tego apelacja nie wykazała.

Biorąc powyższe pod rozwagę Sąd Apelacyjny w Rzeszowie orzekł jak

w sentencji , a to na podstawie art. 385 kpc .

(...)